

Av **Adrian Ratkić**, fil. dr med inriktning mot yrkeskunnande, verksam vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm

Teori, erfarenhet och praktik

Vad kan man lära sig av reflektion över erfarenhet? Hur kan kunskap erövrad i praxis fylla de sprickor som uppstår i spänningsfältet mellan teori och praktik? På vilket sätt påverkar teoretisk kunskap de yrkesverksammas blick? Boken erbjuder en rad exempel från socialarbetares yrkespraxis som var för sig ger oss ett konkret svar på dessa abstrakta frågor. Den innehåller nio essäer skrivna av socialarbetare som har studerat till mastergrad i socialt arbete och mastergrad i praktisk kunskap vid Högskolan i Bodö.

Ett inledande och ett avslutande kapitel är skrivna av bokens redaktörer Ruth Olsen och Siv Oltedal, båda verksamma vid Högskolan i Bodö som forskare och ledare för var sitt mastergradsprogram, i praktisk kunskap respektive socialt arbete.

Ett urval av frågor som belyses i boken:

Hur skapar man som socialarbetare distans för att inte bli paralyserad i sin yrkesutövning när man möter smärta och personliga tragedier? Exempelvis om man själv tillhör den samiska minori-

teten och delar samernas traumatiska historia i förhållande till majoritetssamhället.

När har vi behov av att särskilja det enskilda från det generella och hur gör vi det? Konkret: Ska en far som har upprepade gånger slagit sin son tillåtas återvända till sin familj trots att all forskning och teori säger att återfall i sådant beteende är mycket vanligare en bättring?

Är barn trovärdiga vittnen när det gäller misstankar om sexuella övergrepp i familjen? Reflektionen här liknar detektivarbetet eftersom barnets språk inte räcker för att beskriva vad som skett; tecken ska tolkas och pusselbitar ska läggas på plats. Hur påverkar socialarbetarens kunskapssyn ett sådant arbete?

«Sätt dig på dina händer» är ett vanligt uttryck i socialt arbete, baserat på praktisk erfarenhet. Uttrycket har en kunskapsteoretisk innebörd. Det gäller att avstå från att veta för tidigt, till exempel hur vi ska kategorisera en person som uppträtt hotfullt mot personalen på socialkontoret. Här kan en kritisk reflektion över förhållandet mellan teori och praktik hjälpa oss till en självständig hållning gentemot kunskapen vi tar med oss från

skolan till praktiken.

Var går gränsen mellan det personliga och det privata i socialt arbete? Om en djupt troende klient vill berätta om sin tro för en icke-troende hjälpare, har detta en plats i den sakliga samtalstonen som råder på kontoret?

Hur ska man närma sig problematiken som omger ett hyperaktivt barn med diagnosen ADHD? Här står instrumentellt tänkande - barnet klassificeras i ett sjukdomsschema, diagnosen upprättas och mediciner och behandling förskrivs - och ett relationellt tänkande - hur barnet har det i vardagen tillsammans med sina närmaste - i konflikt med varandra.

När en svårt handikappad person ska ges makt över sitt eget liv finns varken kunskap eller språk som beskriver hur detta kan ske. Socialarbetarna måste utveckla begreppen själva. Här belyses också socialarbetets politiska dimension. Att ge de handikappade

makt är ett ideologiskt motiverat ingrepp i social praxis, som också visar sig ha återverka på själva sjukdomsbegreppet i det aktuella fallet.

Skillnaden mellan mastergradprogrammet i socialt arbete och mastergradprogrammet i praktisk kunskap sägs på bokens baksida vara att den första «lägger vikten vid att se erfarenheten i relation till ett teorifält» medan den andra «frågar efter den inre logiken och kunskapen i handlingen som gav erfarenheten». Boken är inte riktigt övertygande på den punkten. I flera av essäerna går det inte att se skillnaden utan informationen om

var författaren fått sin skolning. Detta är intressant i samband med utformningen av utbildningar som tar utgångspunkt i studenternas erfarenhet. Begreppen «erfarenhet» och «kritisk reflektion» används i boken med viss självklarhet. Det väcker undran. Betyder «kritisk» att vi söker handlingens fel och brister? Reflektionen kan dock i yrkesmässiga sammanhang vara annat än kritisk. Den kan ses som ett pusselläggande, orientering i ett landskap, eller som Denis Diderots «dedoublement» (att handla och samtidigt betrakta egen handling), alla fall där vi av olika anledningar avstår från

kritiken. Flera av essäerna i boken tycks vara reflekterande i denna bredare mening.

Boken ger en djup inblick i vad socialt arbete går ut på, i komplexiteten i dess praktiska utövning, samt i dess viktiga samhällsfunktion. Men bokens potentiella användning går utöver socialt arbete. Den kan med fördel användas av alla som är intresserade av förhållandet mellan teori, erfarenhet och praktik i människoorienterade yrken och av essäskrivande som förmedlingsform, exempelvis som lärobok och exempelsamling.

Solveig Sagatun: *Kjønn i sosialt arbeid med ungdommer og foreldre*
Universitetsforlaget, Oslo, 2008, 177 sider.

Av **Siv Oltedal**, Sosialseksjonen, Høgskolen i Bodø

Miljøarbeid i ungdommar sitt heimemiljø

Miljøarbeid med ungdommar i deira heimemiljø, er tema for denne boka.

Målet er utvikling av faglege alternativ til institusjonsopphald for barn og unge med åtferdsvanskar. Sagatun har sjølv arbeidd i barnevernet, og ho har intervjuva både jenter og gutar i 14-18 års alderen om miljøarbeid. Den mest sentrale kilda som ligg til grunn for denne

boka er forfattaren si eiga doktoravhandling i sosialt arbeid ved NTNU i 2005. Til grunn for avhandlinga blei åtte gutar, deira foreldre og miljøarbeidarar intervjuva.

«ET MØTE MED en av guttene og miljøarbeidaren hans» er fortellinga vi blir kjende med i starten av denne boka. Gjennom boka blir vi kjende med ulike sider av miljøarbeidet. Som det å mobilisere den forelderen som ikkje bur fast

saman med ungdommen (kap 4). Medforelder er altså den forelderen ungdommen ikkje bur fast i lag med. Miljøarbeidaren møter sporadisk medvirkning frå fedre med stor velvilje, medan mødrene sitt